

Zagrożenia dla rybołowa na akwenach użytkowanych gospodarczo

Opracował: prof. dr hab. inż. Roman Kujawa
 Specjalista ds. akwakultury, ekspert ornitolog, przyrodnik
 Autor dokumentacji fotograficznej

Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu LIFE, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i Komitetu Ochrony Orłów

Przedstawienie zagrożeń dla rybołowa jakie występują na akwenach użytkowanych gospodarczo

- ✓ Turystyka i rekreacja
- ✓ Połowy gospodarcze
- ✓ Połowy wędkarskie

Otoczenie stawów karpowych

Trochę historii..

- ✓ W opracowaniu „Ornitologia łowiecka czyli podręcznik do określania krajowych ptaków łownych” z 1905 roku można wyczytać, że ....”dla łowiectwa rybołów jest ptakiem zupełnie obojętnym, lecz ze względu na znaczne szkody jakie w rybołówstwie czyni winien być tępony”..... **Tak było niegdyś.**
- ✓ Obecnie rybołowy podlegają ochronie ściślejszej, wymagają ochrony czynnej, a wokół jego gniazd wyznacza się strefy ochronne.

- ✓ Ochrona strefowa zapewnia zachowanie w niezmiennym stanie (**zwykle w promieniu około 200 m od gniazda**), fragmentu drzewostanu stanowiącego miejsce gniazdowania.
- ✓ Natomiast w okresie wysiadywania jaj i wychowu młodych obowiązuje zakaz prowadzenia prac leśnych oraz **penetracji lasu w promieniu około 500 m od gniazda**.
- ✓ Rybołów wymieniony jest w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt i Załączniku Dyrektywy Ptasiej.
- ✓ Mimo takich działań ochronnych populacja rybołowa w Polsce ciągle z roku na rok ulega zmniejszeniu.

Główne zagrożenia

Wzmożony ruch turystyczny na jeziorach w okresie wychowu piskląt płoszy ptaki i potencjalnie ich ofiary.

Zabudowa brzegów

Zabudowa brzegów jezior przyczynia się pośrednio do eutrofizacji wód objawiającej się spadkiem przejrzystości wody.

W eutrofizowanych zbiornikach z powodu zakwitów glonów, szanse na wypatrzenie ofiary są znacznie utrudnione.

Turystyka wodna

Na terenie pojezierzy, gdzie brzegi wielu akwenów są penetrowane przez rosnącą liczbę turystów i wędkarzy, a na wodzie intensywnie uprawiane są sporty wodne rybołowcy mają utrudnione zdobywanie pokarmu.

Wędkarstwo

Motolotnie

Kitesurfing

Paintball

Nurkowanie

Farmy wiatrowe linie energetyczne

W okresie wiosennych i jesiennych migracji może dochodzić do kolizji z liniami energetycznymi oraz wiatrakami.

Istnieją przypuszczenia, że może być zabijany podczas nielegalnych odstrzałów ptaków na stawach hodowlanych ??? lub zaplątać się w siatki ochronne nad stawami z rybami

Siatki ochronne nad stawami pstrągowymi

Odstrzał w czasie wędrówek na zimowiska

- ✓ Na Półwyspie Apenińskim, na Malcie i na Sycylii (w basenie Morza Śródziemnego) nadal obowiązuje powszechny obyczaj strzelania do wszystkich przelatujących ptaków szponiastych,
- ✓ W związku z powyższym przypuszcza się, że część ptaków odlatujących z naszego terytorium może ginąć podczas wędrówek oraz na zimowiskach.
  - ✓ Kraje południowej Europy
  - ✓ Kraje afrykańskie

Miejsca odpoczynku

- ✓ Prowadzone są badania aby zidentyfikować miejsca postojowe ptaków migrujących na zimowiska,
- ✓ Uzyskane dane powinny być wykorzystane do objęcia tych miejsc ochroną, aby ptaki mogły tam zregenerować siły, zdobyć pożywienie i podjąć dalszą wędrówkę.

Miejsca zimowania

- ✓ Od wielu stuleci większość europejskich rybołówów zimuje zaledwie w kilku krajach Afryki Zachodniej, borykającymi się z wieloma problemami gospodarczymi, społecznymi i zdrowotnymi,
- ✓ Najważniejsze z nich to: Gambia, pn.-zach. Senegal i Gwinea Bissau,
- ✓ Rybołowcy polują tam na płytkich i przejrzystych wodach przybrzeżnych okalających Archipelag Bijagos (rezerwat biosfery).

Sezon polowań -kaczki

- ✓ Od 15 sierpnia czyli w okresie żerowania rybołówów (dorosłych i tegorocznych młodych) rozpoczyna się sezon polowań na kaczki,
- ✓ Wielu myśliwych nie rozróżnia ptaków w locie (własne obserwacje poczynione w terenie).
- ✓ Mogąc strzelać do kaczek krzyżówek, czernic, głowienek oraz cyraneczek strzelają do wszelkich ptaków przelatujących nad nimi,
- ✓ Traktują strzelanie do kaczek jak rodzaj sportu - strzelanie do rzutek.
- ✓ Nie interesuje ich zestrzelona kaczka (często nie mają psów, które mogłyby przynieść zestrzeloną kaczkę)

Sezon polowań - gęsi

- ✓ Od 1 września czyli w okresie przelotów rybołówów (dorosłych i tegorocznych młodych) na zimowiska rozpoczyna się sezon polowań na gęsi,
- ✓ Mogąc strzelać do gęsi białoczelnej, zbożowej oraz gęgawy strzelają do wszelkich ptaków przelatujących nad nimi, w tym rybołówów odpoczywających przed dalszą podróżą.

Presja puchacza na podloty rybołowa

- Z danych literaturowych (Mrugasiewicz et al. 2006) wynika także lokalnie wysoka presja puchacza na podloty rybołowa,
- Szacunkowo na terenie Pojezierza Drawskiego ginie nawet 65 do 80% ptaków tego gatunku – tuż przed wylotem.
- Straty narastają lawinowo wśród podlotów w ciągu pierwszych kilku dni po wylocie z gniazda,
- Młode ptaki zachowują się wtedy dość głośno, są bardzo aktywne w pobliżu gniazda, siadają w miejscach eksponowanych.

- Po kilku dniach już młodych nie widać, a stare ptaki z pokarmem bezskutecznie wabią szukając młodych.
- W takich przypadkach w promieniu kilkuset metrów od gniazda znajdują się szczątki młodych rozszarpanych przez skrzydlatego drapieżnika, później dojadane przez drapieżne ssaki.
- W zdecydowanej większości przypadków okoliczności jednoznacznie wskazują na aktywność puchacza.

Presja myśliwych

- W latach 70 ubiegłego stulecia okazało się, że prawie 62% strzelanych „szkodników” to ptaki prawnie chronione, w tym sowy, rybołowcy i sokolicy,
- W 1975 roku w sposób definitywny doprowadzono do zmian w prawie ochrony przyrody i objęto ochroną gatunkową wszystkie ptaki szponiaste bez wyjątku.

Zmiana prawa

- Formalnie przestało funkcjonować pojęcie ptaka drapieżnego pojmowanego jako szkodnika łowieckiego,
- Niestety, w świadomości niektórych myśliwych funkcjonuje ono do dzisiaj, mimo że od czasu pamiętnego rozporządzenia minęło już prawie 35 lat!
- Przeżarżate niczym nie poparte poglądy, powracają w postaci artykułów na łamach prasy łowieckiej, co w środowisku pozostałych myśliwych utrwala nieprawdziwe przeświadczenie o szkodliwości ptaków szponiastych, zwłaszcza w kontekście zwierzyny drobnej.

- Dawne i ostatnie przypadki zastrzelonych bielików i rybołowców koło stawów hodowlanych sugerują, że:
  - głównymi winowajcami mogą być strażnicy rybacy nieodpowiednio albo w ogóle nie szkoleni w przepisach ochrony przyrody oraz znajomości gatunków ptaków,
- Strzelanie do ptaków szponiastych podczas polowań indywidualnych jest praktycznie nie do wychwycenia i nie do udowodnienia.

- Strzały do nieoznaczonego celu podczas polowań zbiorowych są bardzo rzadko ujawniane i karane,
- Są one umiejętnie obejmowane zмовą milczenia,
- Wpadki dotyczą zarówno niedoświadczonych jak i wytrawnych myśliwych,
- Nieumiejętność oznaczenia celu to nie tylko przypadłość wielu niedzielnych myśliwych ale również lekarzy weterynarii.

- Ptaki szponiaste i sowy są niestety w dalszym ciągu zabijane (z uprzedzenia, dla sportu i jako trofeum),
- Jak wynika z danych zgromadzonych w Kartotece KOO dzisiaj wciąż strzela się do sów, rybołowców, sokolów, a nawet bielików, jak w minionym XX wieku,
- Takie postępowanie jest wielce naganne i bulwersujące w świetle obecnej wiedzy o pozytywnej roli drapieżców jako naturalnych selekcyonerów i regulatorów populacji ofiar.

Najprawdopodobniej właśnie z powodu nagminnego strzelania do rybołowców na stawach hodowlanych Polska stoi przed groźbą całkowitej eliminacji tego gatunku w ciągu kilku/kilkunastu najbliższych lat, o ile nie zajdą jakieś radykalne zmiany w świadomości ekologicznej tzw. „stawowych”.

- Jest to o tyle przykre, że populacja rybołowa w krajach o bardziej rozwiniętej świadomości ekologicznej (Niemcy, Szwecja, Anglia) rozwija się bardzo dynamicznie,
- Podejmowane przez KOO interwencje w prokuraturze, najczęściej kończą się niewykryciem sprawcy, albo umorzeniami ze względu na małą szkodliwość społeczną czynu, dlatego wskazane jest podejmowanie wszelkich działań edukacyjnych w środowisku myśliwych.

Prawdopodobnie te czynniki
a nie np. zasobność pokarmu
decydują o spadku liczebności

Dziękuję za uwagę

Ochrona rybołowa *Pandion haliaetus* na wybranych obszarach SPA Natura 2000 w Polsce

Nr LIFE15 NAT PL/000819 LIFEPandionPL

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu LIFE
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
oraz Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowej i Komitetu Ochrony Obszarów